

AUTISMISPEKTRIHÄIRE JA SUKTSESSIIVNE KAKSKEELSUS: JUHTUMIUURING

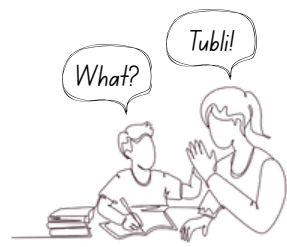

Autor: Eliisa Kruberg

Juhendaja: kaasprofessor Marika Padrik (PhD)

TEEMA VALIK JA OLULISUS

Aina rohkem juhtumeid, kus autismispektrihäirega (ASH) lapse **dominantkeeleks** kujuneb **inglise keel**.

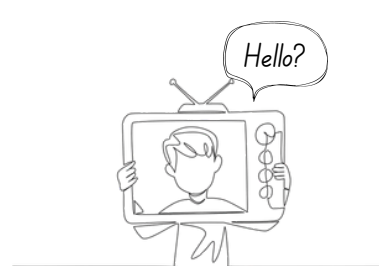
- Üksikud juhtumid, kus ASH-ga laps omandas teise keele meediakanalite kaudu (Vulchanova *et al.*, 2012; Kissine *et al.*, 2019; Zhukova *et al.*, 2023; Hindi & Meir, 2025)

Probleemid:

- vanem → **ühise keele puudumine** lapsega
- õpetaja → lapse **raskuste põhjuse mõistmine keeruline**
- logopeed → lapse inglise keele taseme kaardistamine, selle mõju määratlemine ja **teraapia planeerimine raskendatud**

ASH-ga laste eripärad:

- visuaalsed õppijad
- keele omandamine väljaspool reaalses suhtluskeskkonda
- motivatsiooni olemasolu

TULEMUSED

- Dominantkeel – inglise keel
- Kõnemõistmiskursus ei esinenud.
- Mahajäämus keeleliste oskuste arengus mõlemas keeles erineval määral** → suurimad erinevused sõnavara, grammatika-lauseloomes ja jutustamisoskuse tasandil
- Suhtlemiskursused** avalduvad **mõlemas keeles**.
- Eestikeelne **sisend vahetust suhtlusest ei motiveeri** last keelt omandama.

Suhtlusoskused

- eesti k: **piiranguks puudulikud keelelised vahendid** → ebapiisavad vastused ja mõlema keele kasutamine samas lauses
- ingl k: **ei arvesta suhtluspartnerit** → tema keelt, liiga pikad detailsed teemaga mittehaakuvad vastused

Jutustamisoskus

- eesti k: **lühikesed agrammatilised lausungid**, ingliskeelsed sõnad ja väljendid
- ingl k: vähem agrammatisme, peamised sündmused; näidisloos alusel **jutustus pikem ja komplekssem**

Sõnavara

- eesti k: **4a 4k** tasemel
- ingl k: **8a 5k** tasemel

Grammatika ja lauseloomes

- eesti k: edukus 56%; **lausestruktuurivead** ja **grammatikavead** (nt *Suur vend õpiks koolis ehitajast*. pro *Suur vend õpib koolis ehitajaks*.)
- ingl k: edukus 79%; **3x vähem grammatikavigu** (*The cow should kick the leg of the donkey*. pro *The cow is kicked in the leg by the donkey*.)

EESMÄRK

Magistritöö eesmärgiks oli kirjeldada eesti-inglise suhtsessiivse kakskeelse ASH-ga lapse suhtlemispädevust ja seda mõjutavat keelelist sisendit.

METOODIKA

Osaleja: 9a 11k vanune 2. kl poiss, kellel on ASH

- emakeel – eesti keel
- 3-aastaselt lisandus videote vaatamise kaudu ingliskeelne sisend
- 7-aastaselt tekkis eelistus suhelda inglise keeles

Mõõtvahendid: **standardiseeritud testid ja mitteformaalsed hindamisvahendid**

Keele- ja suhtlemisoskuste kaardistamiseks viidi läbi kompleksne hindamine nii eesti kui ka inglise keeles. Lisaks hinnati lapse keelekeskkonda ja koguti andmeid akadeemiliste oskuste kohta. Hindamise usaldusväärsuse tagamiseks kombineeriti erinevaid meetodeid ja vahendeid: kokku kasutati **10 erinevat mõõtvahendit (testid, küsimustikud, vaatlused, intervjuu)**.

JÄRELDUSED JA KOKKUVÕTE

Keelelised oskused:

- Poisil ei ole kahjustunud keeleomandamise võime → tal on **potentsiaalne võimekus mõlema keele paremaks omandamiseks**.
- Struktureeritud **jõukohase keelelise mudeli alusel paraneb lapse sooritus**, keelte omandamist soodustab ka mõistmise hea tase mõlemas keeles.

Keeleline sisend:

- Ka **mittesotsiaalne arvutipõhine keelesisend võib aidata luua tugeva keelelise aluse**, kui see on jõukohane, visualiseeritud, motiveeriv.

Soovitused:

- Tuleb tagada keele omandamise toetamine viisil, mis arvestab **lapse keelearengu eripärasid**, pakub rohkelt **visuaalset tuge** ja arvestab poisi **huve** (pärisuhtlus+arvuti, keelevahendid suhtlemiseks, suhtluskavatsused).
- Lisaks lapse suhtluse efektiivsuse toetamisele tuleb tähelepanu pöörata ka **akadeemilise toimetuleku toetamisele** (lugemis-kirjutamisoskuse arendamine, ainealased terminid ja õppeainete sisu).
- Mõlema keele kasutamine** õppeprotsessis lihtsustab õppesisu omandamist.

Mis edasi? → varajase sekkumise ja keelekeskkonna teadlik kujundamine sarnaste laste puhul

KASUTATUD KIRJANDUS

Hindi, I., & Meir, N. (2025). Different paths to multilingualism in Autism Spectrum Disorder (ASD): Naturalistic and non-interactive. *Journal of Child Language*, 1–22.
Kissine, M., Luffin, X., Aiad, F., Bourourou, R., Deliens, G., & Gaddour, N. (2019). Noncolloquial Arabic in Tunisian children with autism spectrum disorder: A possible instance of language acquisition in a noninteractive context. *Language Learning*, 69(1), 44–70.
Vulchanova, M., Talcott, J. B., Vulchanov, V., & Stankova, M. (2012). Language against the odds, or rather not: The weak central coherence hypothesis and language. *Journal of Neurolinguistics*, 25(1), 13–30.
Zhukova, M. A., Talantseva, O. I., An, I., & Grigorenko, E. L. (2023). Brief report: unexpected bilingualism: a case of a Russian child with ASD. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 53(5), 2153–2160.